

‘श्लेषे मिलेत्, संगमे तु मिलते मिलतीति च ।’ (श्लो. 160) इति देवः ।
मेलकः-लिका, मेलकः-लिका, मिमिलिषकः-मिमेलिषकः-षिका, मेमि-
लकः-लिका ; मेलिता-त्री, मेलयिता-त्री, मिमिलिषिता-मिमेलिषिता-त्री, मेमि-
लिता-त्री ; इत्यादीनि सर्वाण्यपि रूपाणि तौदादिककिलतिवत् (193) ज्ञेयानि ।

(1260) “मिल संगमे” (VI-तुदादिः-1429. सक. सेद्. उभ.)

‘श्लेषे मिलेत्, संगमे तु मिलते मिलतीति च ।’ (श्लो. 160) इति देवः ।
मेलकः-लिका, मेलकः-लिका, मिमिलिषकः-मिमेलिषकः-षिका, मेमि-
लकः-लिका ; मेलिता-त्री, मेलयिता-त्री, मिमिलिषिता-मिमेलिषिता-
त्री, मेमिलिता-त्री ; इत्यादीनि सर्वाण्यपि रूपाणि तौदादिककिलतिवत्
(193) ज्ञेयानि । “ — ‘मिल संश्लेषणे ’ इति पठितस्येह पुनःपाठः—
कर्त्रभिप्राये तदर्थः । इति आत्रेयः ।” इति मा. धा. वृत्तिः । क्षीर-
स्वामी त्वमुं घातुं न पठति । अस्य घातोरुभयपदित्वात् शानचि—
¹मिलमानः, ^A मिलिष्यमाणः, मिमिलिषमाणः, मिमेलिषमाणः, मिमिलिषिष्य-
माणः, इत्यादीनि तत्तत्प्रत्यये रूपाण्युद्धानि । ²मेलनम् । ³मेल-कुम्भमेल ।

धातुत्वम् ? गणापाठात्, गणपठितानामेव धातुसंज्ञाविधानात् । तत्राह धातुगणस्या-
समाप्तेः । ‘वर्धते धातुगणः’ इति हि शब्दविद् आचक्षते । तेनैषां गणपाठो-
ऽनुमतः, शिष्टप्रयोगात्—इति ।” इत्युक्तवान् । एतेन ज्ञायते—मिलप्रभृतीनां
धातुपाठे औपदेशिकः पाठः प्राङ् नासीत् इति । भोजवामनप्रन्थदर्शिभिः
पाश्चायैः पुनः एकस्यैव धातोः एकविकरणकैऽपि गणे द्विवारमपि पाठोऽत्यल्पप्रयो-
जनकः प्रक्षिप्त इति । विद्वांसोऽत्र प्रमाणम् ।

1. शानचि, ‘तुदादिभ्यः—’ (3-1-77) इति विकरणप्रत्ययः शः । तस्य द्विद्वा-
वेनाङ्गस्य गुणो न ।
2. ल्युटि अनादेशे गुणे च रूपमेवम् । ‘परिमिलनमप्राप्य हरितम्’, ‘मुक्तांशुजाल-
मिलनाद् रुचिरैः प्रवालैः बिम्बाधरं स्मितविशेषयुतं प्रियाणाम् ।’ (पादुकासहस्रे
552 श्लो.) इत्यादिषु ‘संज्ञापूर्वको विधिरनित्यः’ (परिः 95) इति गुणनिषेधः इति
तत्तद्व्याख्यासु प्रतिपादितम् । बोपदेवव्याकरणे मुग्धबोधे तु मिलधातोः (लिख-
धातोश्च) कुटादित्वमङ्गीकृत्य, ल्युटि ‘गाङ्कुटादिभ्योऽङ्गिन्ञित्’ (1-2-1)
इति द्विद्वावेन गुणनिषेधः साधितः । अत एव ‘लिखनसंक्षेपनिर्वन्धवतो
दीधितिकारस्य—’ इत्यादिकानि गदाधरादिवाक्यान्वयि साधून्येवेति ज्ञेयम् ।
3. स्त्रियां भावादौ, भिदादेः (3-3-104) आकृतिगणत्वेन अङ्प्रत्ययः, उपाधुगुणश्च ।
मिलन्त्यत्रेति अधिकरणेऽङ् ।

Δ. ‘मित्रैः सम्मिलमान एव नगरोद्यानं विमुञ्चन् भियम्.....’ धा. का. 2.85.